

אסורים על הבן אף לאחר שמת, ויצאו מרשותו!

ודחינן: **שאני חכא, דקא אמר ליה האב** בפירוש שהוא אוסר עליו בחייו ובמותו, שאז באמת יכול לאסור אף לאחר שיצאו מרשותו, ואין זה כאוסר נכסי חברו על חברו.

אלא שמכל מקום **קשיא** הקושיא הראשונה שהקשינו, למה לא נחלקו רבי יוחנן וריש לקיש ב"נכסים אלו"?!¹

אלא, ב"נכסים אלו עליך" — כולי עלמא לא פליגי, שודאי שאדם אוסר אף לאחר שיצאו מרשותו.

כי פליגי — באומר "נכסי עליך".

רב ושמואל סברי: לא שנא "נכסים אלו", לא שנא "נכסי" — אדם אוסר.

והטעם, או משום שגם כשאומר "נכסי" — כוונתו לאסור לעולם, אף לאחר שיצאו מרשותו, ומה שאומר "נכסי", כוונתו לומר: נכסים אלו שהם עתה נכסי, ולא נתכוין לאפוקי לאחר שיצאו מרשותו.

או משום שכיון שחל עליהם איסור כשהיו ברשותו, שוב אינו פוקע.

ורבי יוחנן וריש לקיש סברי: כשאומר "נכסים אלו" — אדם אוסר אף משיצאו מרשותו. אבל כשאומר "נכסי עליך" — אין אדם אוסר לאחר שיצאו מרשותו.

ולפי זה, אף רבי יוחנן וריש לקיש מעמידים את משנתינו באומר: "נכסים אלו עליך", והרישא משמיעה לנו, שאף שהגיעה שביעית, אינו יורד, ואינו אוכל. משום

דרב ושמואל סברי: אדם אוסר דבר שברשותו — אפילו לכשיצא מרשותו. ולכן, כיון שבזמן שהדיר את חברו היו הפירות ברשותו, לכן הם אסורים אף בשביעית, למרות שכבר אינם ברשותו.

ואילו רבי יוחנן וריש לקיש סברי: אין אדם אוסר דבר שברשותו לכשיצא מרשותו, ולכן משהגיעה שביעית, הפירות מותרים.

ותמהינן: **ותיסברא?**

ומי איכא למאן דאמר שאין אדם אוסר דבר שברשותו לכשיצא מרשותו?

אם כן, ניפלגי רבי יוחנן וריש לקיש באומר נכסים אלו עליך, שאין הפירות אסורים משהגיעה שביעית, ואנו נדע שכל שכן שהם חולקים באומר נכסי עליך, שהרי אז משמע מלשונו שאסר את הפירות דווקא כשהם שלו! [עיין בר"ן!]

ותו, הא תנן בפירוש דאדם אוסר דבר שברשותו לכשיצא מרשותו!

דתנן: האומר לבנו: קנמ שאתה נהנה לי!

אם מת האב — **יירשנו הבן.** שהרי אינו נהנה מהאב, אלא מהירושה שזיכתה לו התורה.

אבל אם אסר עליו האב את הנאתו בחייו ובמותו, אזי אף אם מת לא יירשנו! [ואין הכוונה שלא יירשנו, שהרי ודאי חלה ירושה, והנכסים שלו הם, אלא שאסור לו ליהנות מהם. ונקט לשון "לא יירשנו" — אגב רישא דנקט "יירשנו"].

ומוכת, שאדם אוסר דבר שברשותו אף לאחר שיצא מרשותו, שהרי נכסי האב

אם כן, כל שכן שכשאדם אוסר על חברו בלשון "נכסי עליך", משמע שדווקא כשהם ברשותו אסרם עליו, ולא לאחר שיצאו מרשותו!

אלא, כי אמרי רבי יוחנן וריש לקיש — בנכסי אלו. והיינו, שלא תעלה על דעתך שמה ששינינו במשנתנו שאפילו כשהגיע שביעית אינו יורד ואינו אוכל — מדובר אפילו ב"נכסי", והטעם משום שכיון שחל עליהם כבר איסור — שוב אינו פוקע,

שאין הדבר כן. אלא, אם אמר "נכסי" — נאסרו הנכסים רק כשהם ברשותו. אבל משהגיעה שביעית — אוכל מן הנוטות, משום שפקע איסורם. ומשנתנו מדברת רק באמר נכסים אלו, וכפי שמסבירים רב ושמאל להלן.

ורב ושמאל מעמידים את משנתנו באומר נכסים אלו [גירסת הר"ן: "נכסי אלו"]. שכיון שאמר "אלו", נתכוין לאסור אף לאחר שיצאו מרשותו, ולכן אסורים אף משהגיע שביעית.

ובאמת לא פליגי.

שינינו במשנתנו: **ובשביעית אין יורד לתוך שדהו כו'.**

והוינן בה: **מאי שנא דאוכל מן הנוטות — משום דפירי דהפקורא אינון,** אם כן, למה אסור ליכנס לתוך שדהו, הרי ארעא נמי אפקרה לצורך לקיטת פירות!?

אמר עולא: משנתנו בעומדין אילנות על הגבולים, וכיון שיכול ללקט פירותיהם בלי להכנס לשדה חברו, לכן אסור לו להכנס. אבל ללקוט מאילנות שבאמצע השדה,

שאדם אוסר דבר שברשותו — אף לכשיצא מרשותו.

וחידוש הסיפא, שאם בשביעית נדר, אין יורד לתוך שדהו היות וגם בשביעית שייכת הקרקע למדיר, ודבר זה לא שמענו מהרישא, כי היינו אומרים שיכול לאסור את הקרקע רק בערב שביעית וישאר איסורו בשביעית.

ומה שדיברו רבי יוחנן וריש לקיש באומר "נכסי עליך", לא משום שהם מעמידים כך את המשנה, אלא לרב ושמאל קמהדרי: אילו משנתנו היתה מדברת באומר "נכסי עליך", אזי לא היה התנא שונה כך, אלא כך היה הדין, שלפני שביעית אין יורד ואוכל, וכשהגיע שביעית — אוכל.

ותמהינן: **ומי איכא למאן דאמר שלא שנא נכסים אלו,** ולא שנא "נכסי", שבשני המקרים נתכוין לאסור אף לאחר שיצאו מרשותו?

והא תנן: האומר לחבירו: קונם לתוך ביתך שאני נכנס,

או שאמר לו: קונם שדך שאני לוקח,

משמת המדיר, או שמכרו המדיר לאחר — מותר.

אבל אם אמר אדם: קונם לבית זה שאני נכנס, או שאמר: קונם שדה זו שאני לוקח, אזי אף אם מת או שמכרו לאחר — אסור!

ומוכח, שכאשר אדם אוסר על עצמו את בית או שדה חברו בלשון "ביתך" או "שדך", משמע שאוסר דווקא כשהבית או השדה ברשותו של חברו, ולכן כששוב אינם של חברו — מותרים לו.

באמת מותר לו להכנס.

רב שמעון בן אליקים אמר: אסור לו להכנס אף כדי ללקוט מאילנות שבאמצע השדה, גזירה שמא ישהא בעמידה אף שלא לצורך לקיטה, והרי אסור הוא בדריסת הרגל!

מתניתין:

המודר הנאה מחבירו, לא ישאלנו [והטעם יתבאר בגמרא].

ולא ישאל ממנו, שהרי הוא נהנה ממנו.

לא ילזנו, ולא ילוח ממנו.

ולא ימכור לו, ולא יקח ממנו.

גמרא: & מג-א

והוינן בה: **בשלמא לא ילזנו**, משום דקא מהני ליה.

אלא מה ששנינו **לא ילוח הימנו**, למה? **מאי קא מהני ליה?** במה נהנה המודר מהמדיר בזה שהלוח לו? (153)

ובשלמא לא ילוח הימנו ולא יקח הימנו, עדיין אפשר לומר דהיינו משום דקמיתהני מיניה המודר, וכגון שהלוח לו מעות הרעים,

ופרע לו המדיר במעות יפים. וכן מה ששנינו שלא ייקח ממנו המדיר מהמודר, אפשר לומר שמדובר במקח כזה שנהנה ממנו המוכר.

אלא מה ששנינו **שלא ישאל הימנו המדיר מהמודר**, מאי קא מיתהני מיניה המודר בזה שמשאלו? (154)

אמר רב יוסי ברבי חנינא: משנתנו מדברת בכגון שנדרו שני בני אדם הנאה זה מזה, ולכן אסורין גם לשאול וגם להשאל וכו' (155).

אביי אמר: באמת כששאל המדיר מהמודר, אין המודר נהנה כלל. והטעם שאסרה משנתנו על המדיר לשאול, היינו גזירה לשאול — משום להשאל. דהיינו, שמא יבוא המדיר להשאל למודר, שבזה ודאי שמהנהו!

וכן בכולהו, גם בהלוואה ובמכר — האיסור משום גזירה.

מתניתין:

אמר לו לחבירו: השאלני פרתך:

אמר לו: אינה פנויה.

אמר חבירו מתוך שכעס על חבירו שאינו

וכפירוש התוס' ועוד ראשונים. ובר"ן יש גירסא אחרת, עיי"ש.

155. תמה הר"ן, אם כן, מאי קא משמע לן תנא דמתניתין?

וכתב, דהחידוש הוא, שסתם לנו התנא כרבי אליעזר, שויתור אסור במודר הנאה. ואף שסתם

153. הקשה הרש"ש, אלמה לא, הרי כיון שהדירו הנאה, מסתמא שונאו. ואם כן, נהנה בזה שהוא צריך לבקש ממנו טובה. כמו שאמר שלמה המלך: "אם רעב שונאך האכילהו לחם וגו' כי גחלים אתה חותה על ראשו"!

154. סוגייתנו נתבארה כפי הגירסא שלפנינו,